

Кармаліта Ольга Володимирівна

*Головний спеціаліст відділу звітності та бухгалтерського обліку
УДКСУ у Хмельницькому районі Хмельницької області*

Русін Віктор Миколайович

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМИ КОШТАМИ В ОРГАНАХ КАЗНАЧЕЙСТВА

Відповідно до концептуальних засад програм економічних реформ України однією із ключових реформ є створення системи управління публічними фінансами. В умовах глобалізації економіки наявність ефективної системи управління державними фінансами має фундаментальне значення для забезпечення стабільності національної бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання кожної країни. Принципи і механізми, що лежать в її основі, є, з одного боку, фактором соціально-економічного розвитку країни, з іншого, - ефективним інструментом державного регулювання.

В умовах переходу України до ринкових відносин і перебудови механізму формування та використання бюджетних коштів відповідно до вимог міжнародних стандартів, з проголошенням стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію потрібно виконати два основних завдання:

– по-перше, переорієнтувати вітчизняну теорію і нагромаджений досвід економічної школи на виконання завдань, що стоять перед управлінням фінансовими ресурсами держави в умовах ринку;

– по-друге, створити такий механізм управління та організації контролю за формуванням і ефективним використанням бюджетних коштів, який відповідав би сучасним реаліям [1].

Вітчизняна практика та світовий досвід переконливо доводять, що найефективнішим є управління публічними фінансами з використанням

казначейської системи касового виконання бюджетів. Починаючи з 1992 р. в Україні проводилося поетапне переведення касового виконання бюджетів із банківської на казначейську систему, що супроводжувалось перерозподілом функцій між банківською та фінансовою сферами з подальшим їхнім зосередженням у системі казначейства.

Важлива роль в сучасних умовах належить системі виконання бюджетів, яка окрім акумулювання доходів і здійснення видатків, має забезпечувати ефективне управління бюджетними ресурсами, прозорість фінансових операцій, аналіз та надання інформації про стан бюджету, а також запобігати нецільовому використанню коштів [2]. Проте утворити ефективну модель управління бюджетними коштами в системі казначейства у нинішніх умовах досить важко, оскільки визначити межі, де починаються та де закінчуються повноваження органів казначейства в управлінні бюджетними коштами досить проблематично. Також досить вагомим чинником можливості побудови ефективної моделі управління бюджетними коштами через казначейську систему є фінансовий ресурс, який на це виділяється із державного бюджету.

Від того, яким чином буде організовано роботу органів казначейства, перш за все такої його функції, як управління залишками коштів на єдиному казначейському рахунку (ЄКР) залежить і значною мірою своєчасність виконання бюджетів та макроекономічні процеси в державі. Стан залишків коштів на ЄКР впродовж 2012-2019 рр. завжди демонстрував нестабільність та знаходився під впливом постійних змін. Обсяги залишків коштів то збільшувалися за рахунок надходжень податків та інших обов'язкових платежів до державного і місцевого бюджетів, то зменшувалися при пікових навантаженнях за видатками. Більш високі залишки коштів на ЄКР у 2017 та 2019 роках певною мірою пояснюються девальвацією та інфляцією, що призвело до більш високих обсягів податкових надходжень до бюджету, а також надходженням траншів міжнародної фінансової допомоги.

Органи казначейства володіючи достовірною інформацією про надходження до бюджетів та відповідно здійснені видатки із них можуть

приймати рішення щодо можливості ефективного використання тимчасово вільних залишків бюджетних коштів. За рахунок коштів ЄКР органи казначейства надають позики місцевим бюджетам та Пенсійному фонду України на покриття тимчасових касових розривів, що є вагомим фактором впливу на залишки коштів на ЄКР.

Одним із інструментів ефективності управління бюджетними коштами в системі казначейства є контроль за формуванням та використанням бюджетних коштів. За результатами аналізу статистичних даних щодо казначейського контролю з'ясовано, що в основному контроль здійснюється до та на етапі проведення операцій з бюджетними коштами, що дозволяє при виявленні порушень норм бюджетного законодавства розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів недопустити нецільового та неефективного використання бюджетних коштів. В структурі складених органами ДКСУ попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства в розрізі областей за 2017-2019 рр. відслідковуємо найбільше зафіксованих порушень в органах казначейства Донецької, Дніпропетровської до Київської областей. Натомість найменша кількість випадків зафіксованих правопорушень у сфері дотримання бюджетного законодавства зафіксована у Чернівецькій, Закарпатській, Житомирській, Луганській областях [3].

До основних причин складання органами казначейства попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства при реєстрації зобов'язань та фінансових зобов'язань належать:

- недотримання розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів вимог щодо оформлення поданих документів (договорів, накладних, актів виконаних робіт);

- надання до органів Казначейства бюджетних зобов'язань та фінансових зобов'язань з порушенням визначених строків (7-денний термін);

- порушення вимог законодавства у сфері публічних закупівель.

Основними причин складання попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства при прийнятті до виконання платіжних доручень є:

- нецільове спрямування бюджетних коштів (невідповідність зазначеного коду економічної класифікації видатків економічній характеристиці платежу);

- неправильне оформлення платіжних доручень (зазначення невірних реквізитів);

- відсутність в обліку органів Казначейства відповідних бюджетних зобов'язань та фінансових зобов'язань.

Отже, підсумовуючи відзначимо, що удосконалення організаційного механізму управління бюджетними коштами в органах казначейства лежить у площині реалізації системних заходів, спрямованих на управління залишками коштів на Єдиному казначейському рахунку та контролі за формуванням та витрачанням бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

3. Стоян В. І., Даневич О. С., Мац М. Й. Казначейська система: підручник. 3-тє вид. змін. Й доп. К. : “Центр учбової літератури”, 2014. 868 с.

4. Русін В. Переваги та недоліки казначейського обслуговування місцевих бюджетів. *Світ фінансів*. 2013. Вип.4. С. 105–115.

5. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. URL: https://www.treasury.gov.ua/ua/timeline?&type=posts&category_id=6.